

ТЕХНИЧКИ ФАКУЛТЕТ “МИХАЈЛО ПУПИН” ЗРЕЊАНИН

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

-обавезна садржина- свака рубрика мора бити попуњена

(сви подаци уписују се у одговарајућу рубрику, а назив и место рубрике не могу се мењати или изоставити)

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ
1. Датум и орган који је именовao комисију 15.06.2016., Наставно - научно Веће Техничког факултета “Михајло Пупин” у Зрењанину   2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен: 1. Проф. др Дејан Ђорђевић, редовни професор, ужа научна област: Менаџмент, датум избора у звање: 16.10.2012., Технички факултет “Михајло Пупин”, Зрењанин, Председник комисије.   2. Проф. др Илија Ћосић, професор емеритус, ужа научна област: Производни системи, организација и менаџмент, датум избора у звање: 24.03.2016., Факултет техничких наука, Нови Сад, Члан комисије.   3. Проф. др Мирко Савић, редовни професор, ужа научна област: Квантитативне методе у економији, датум избора у звање: 09.10.2008., Економски факултет, Суботица, Члан комисије.   4. Проф. др Биљана Радуловић, редовни професор, ужа научна област: Информационе технологије, датум избора у звање: 10.09.2008., Технички факултет “Михајло Пупин”, Зрењанин, Члан комисије.   5. Проф. др Драган Ћоћкало, ванредни професор, ужа научна област: Менаџмент, датум избора у звање: 10.11.2013., Технички факултет “Михајло Пупин”, Зрењанин, Члан комисије.   6. Проф. др Милан Николић, редовни професор, ужа научна област: Менаџмент, датум избора у звање: 05.09.2015., Технички факултет “Михајло Пупин”, Зрењанин, Ментор.
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
1. Име, име једног родитеља, презиме: Митић, Добривоје, Сениша   2. Датум рођења, општина, држава: 28.01.1971., Озаци, Србија   3. Назив факултета, назив студијског програма дипломских академских студија – мастер и стечени стручни назив Факултет техничких наука, Нови Сад, Инжењерски менаџмент, Дипломирани инжењер менаџмента   4. Година уписа на докторске студије и назив студијског програма докторских студија -   5. Назив факултета, назив магистарске тезе, научна област и датум одбране: Факултет техничких наука, Нови Сад, Примена информационих технологија у развоју комерцијалних послова предузећа, Индустрijско инжењерство и менаџмент, 05.07.2008.
6. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука: Индустрijско инжењерство и менаџмент
III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: Утицај информационих технологија на организационе перформансе предузећа у Србији

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Навести кратак садржај са знаком броја страна, поглавља, слика, шема, графикона и сл.

Докторска дисертација кандидата мр Сине Митића, под насловом “Утицај информационих технологија на организационе перформансе предузећа у Србији” садржи 121 нумерисану страницу, 26 табела, 11 слика, 1 прилог и 201 референцу. Испред основног дела текста, у дисертацији су дати: наслов рада, кључна документацијска информација и садржај рада. Садржај докторске дисертације је следећи:

1. Увод (стр. 1 - 2)

2. Методолошки концепт (стр. 3 - 6)

- 2.1. Проблем и предмет истраживања
- 2.2. Циљеви истраживања
- 2.3. Очекивани резултати (хипотезе)
- 2.4. План рада
- 2.5. Метод и узорак истраживања

3. Информационе технологије у менаџменту (стр. 7 - 22)

- 3.1. Информационе технологије
- 3.2. Информациони системи
 - 3.2.1. Дефинисање информационих система
 - 3.2.2. Компоненте и активности информационих система
 - 3.2.3. Моделовање информационих система и њихов положај у реалном систему
 - 3.2.4. Ресурси информационих система
 - 3.2.5. Врсте информационих система
- 3.3. Интеракција информационих система и организације
- 3.4. Информациони системи и нивои управљања у организацијама
- 3.5. Нове улоге информационих система у организацијама
- 3.6. Значај информационих технологија за земље у транзицији
- 3.7. Утицај информационих технологија на организационе перформансе

4. Организационо понашање (стр. 23 - 61)

- 4.1. Основе организационог понашања
 - 4.1.1. Дефинисање организационог понашања
 - 4.1.2. Организационо понашање и друге дисциплине
 - 4.1.3. Задаци организационог понашања и савремени изазови
 - 4.1.4. Модел организационог понашања
- 4.2. Задовољство послом
 - 4.2.1. Појам задовољства послом
 - 4.2.2. Шта утиче на задовољство послом?
 - 4.2.3. Мерење задовољства послом
 - 4.2.4. Задовољство послом и перформансе
 - 4.2.5. Препоруке за менаџере у вези задовољства послом
- 4.3. Комуникација и задовољство комуникацијом
 - 4.3.1. Комуникација у организацијама
 - 4.3.2. Ефикасност комуникација у организацијама
 - 4.3.3. Информационе технологије и организационе комуникације
 - 4.3.4. Појам задовољства комуникацијом
 - 4.3.5. Задовољство комуникацијом и перформансе
- 4.4. Организациона посвећеност
 - 4.4.1. Појам организационе посвећености
 - 4.4.2. Објекти, извори и фактори организационе посвећености
 - 4.4.3. Димензије организационе посвећености
 - 4.4.4. Укљученост у посао
 - 4.4.5. Пораст посвећености
 - 4.4.6. Организациона посвећеност и перформансе

- 4.5. Међусобно поверење на послу
 - 4.5.1. Појам и значај поверења на послу
 - 4.5.2. Како изградити поверење на послу?
 - 4.5.3. Димензије поверења на послу
 - 4.5.4. Поверење и лидерство
 - 4.5.5. Поверење на послу и савремене информационе технологије
- 4.6. Организационо учење
 - 4.6.1. Појам организационог учења
 - 4.6.2. Организација која учи
 - 4.6.3. Изградња капацитета за организационо учење
 - 4.6.4. Процес организационог учења
 - 4.6.5. Организационо учење и лидерство
- 4.7. LMX теорија лидерства
 - 4.7.1. Настанак, појам и значај LMX теорије лидерства
 - 4.7.2. Унутрашња и спољашња група
 - 4.7.3. Проширена LMX теорија
 - 4.7.4. Шта се у ствари размењује?
 - 4.7.5. Димензије LMX односа

5. Методологија истраживања (стр. 62 - 67)

- 5.1. Инструменти за истраживање
- 5.2. Подаци о поступку и узорку истраживања
- 5.3. Статистичке методе за анализу података

6. Резултати истраживања (стр. 68 - 81)

- 6.1. Дескриптивна статистика
- 6.2. Т-тест
- 6.3. Корелациона анализа
- 6.4. Регресиона анализа
- 6.5. Испитивање модераторних ефеката
 - 6.5.1. Професионални респект према лидеру као модератор посматраних односа
 - 6.5.2. Поверење у акције менаџмента као модератор посматраних односа
 - 6.5.3. Власничка структура предузећа као модератор посматраних односа

7. Дискусија резултата (стр. 82 - 93)

- 7.1. Дискусија резултата дескриптивне статистике
- 7.2. Дискусија резултата т-тест-а
- 7.3. Дискусија резултата корелационе анализе
- 7.4. Дискусија резултата регресионе анализе
- 7.5. Дискусија резултата испитивања модераторних ефеката
 - 7.5.1. Дискусија модераторних ефеката Професионалног респекта према лидеру
 - 7.5.2. Дискусија модераторних ефеката Поверења у акције менаџмента
 - 7.5.3. Дискусија модераторних ефеката Власничке структуре предузећа

8. Завршна разматрања (стр. 94 - 97)

- 8.1. Научна и друштвена оправданост истраживања
- 8.2. Провера испуњености циљева истраживања
- 8.3. Провера постављених хипотеза
 - 8.3.1. Провера посебних хипотеза
 - 8.3.2. Провера основне (главне) хипотезе
- 8.4. Ограничења и правци будућих истраживања

9. Закључак (стр. 98 - 99)

10. Литература (стр. 100 - 112)

Прилог: Упитник за истраживање (стр. 113 - 121)

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Увод

У уводном делу дисертације кандидат указује на актуелност, друштвени и научни значај проблематике коју истражује у дисертацији. Кандидат указује на то да су информационе технологије постале значајан део свакодневног живота. Побољшале су размену знања, убрзале проток информација и комуникацију. Њихов утицај на живот људи, професионални и приватни, је неоспоран, а континуирани развој информационих технологија, непрестано поставља нове изазове пред људе да се и они усавршавају, уче и прилагођавају.

Поред тога, информационе технологије имају утицај на пословање организација. У том смислу, кандидат истиче да је циљ рада утврђивање смера и интензитета утицаја информационих технологија на поједине организационе и пословне перформансе у предузећима у Србији. При томе се од организационих перформанси посматрају: задовољство послом, задовољство комуникацијом, организациона посвећеност, међусобно поверење на послу, организационо учење и професионални респект према лидеру. Од финансијских перформанси посматрају се: продуктивност, профитабилност, тржишно учешће, раст продаје, конкурентност, раст основних средстава и плате запослених.

У остатку уводног дела, кандидат је укратко коментарисао сва поглавља дисертације. Вредност уводног дела се састоји у веома концизном и стручном уводу у потребу за испитивањем утицаја информационих технологија на поједине организационе и пословне перформансе у предузећима у Србији, као и начину на који је то реализовано.

Методолошки концепт

Вредност поглавља које обухвата методолошки концепт, огледа се у логичком и веома прегледном представљању методолошког концепта дисертације, у коме се излажу: проблем и предмет истраживања, циљеви истраживања, хипотезе, план рада, метод и узорак истраживања.

Кандидат идентификује проблем истраживања као потребу за изучавањем утицаја информационих технологија на организационе и пословне перформансе предузећа у Србији. Пословање у данашњем свету незамисливо је без употребе савремених информационих технологија. Такође, јасно је да информационе технологије имају велики утицај на пословне резултате у организацијама. Због тога је проблем истраживања веома актуелан и значајан за истраживање.

У складу са дефинисаним проблемом истраживања, основни циљ истраживања је утврђивање смера и интензитета утицаја информационих технологија на поједине организационе и пословне перформансе у предузећима у Србији. Истраживање има и одређене специфичне циљеве:

- Испитивање постојећег нивоа савремености и примене информационих технологија, као и нивоа пажње која се поклања информационим технологијама у предузећима у Србији.
- Испитивање да ли су информационе технологије показатељ нивоа појединих организационих и пословних перформанси, односно, да ли постоји утицај информационих технологија на поједине организационе и пословне перформансе, у предузећима у Србији.
- Дефинисање смерница за лидере и менаџере за то како унапредити перформансе предузећа.

Основна хипотеза је правилно дефинисана, сходно проблему и циљевима истраживања, и гласи: **Постоје статистички значајне релације између ајтема информационих технологија и појединих организационих и пословних перформанси, у предузећима у Србији.** Посебне хипотезе на правилан и прецизан начин специфицирају основну хипотезу.

Теоријска истраживања

Теоријска истраживања представљена су у трећем и четвртном поглављу. Треће поглавље сагледава место и улогу информационих технологија у менаџменту, као и утицај информационих технологија на пословање. При томе су обрађене следеће теме: основе информационих технологија, основе информационих система, интеракција информационих система и организације, информациони системи и нивои управљања у организацијама, нове улоге информационих система у организацијама, значај информационих технологија за земље у транзицији, као и преглед постојећих истраживања утицаја информационих технологија на организационе перформансе.

Четврто поглавље излаже теоријска истраживања у области организационог понашања. На почетку четвртог поглавља дат је увод у организационо понашање, однос организационог понашања са другим дисциплинама, задаци и модел организационог понашања. Затим је изложена теорија у подручјима организационог понашања, која су од посебног значаја за ову дисертацију. То су подручја из организационог понашања која су истраживана у овој дисертацији: задовољство послом, задовољство комуникацијом, организациона посвећеност, међусобно поверење на послу, организационо учење и LMX теорија лидерства.

Вредност трећег и четвртог поглавља (теоријских истраживања) огледа се у томе што је кандидат на квалитетан начин извршио научни преглед постојећих теоријских знања и истраживања, неопходних за поставку истраживања ове докторске дисертације, добијање, анализу и дискусију резултата, као и извођење закључака.

Методологија истраживања

Методологија истраживања дата је у петом поглављу. У овом поглављу представљени су инструменти за истраживање, дати су подаци о поступку и узорку истраживања, наведене су статистичке методе за анализу података. Изглед инструмената (упитника) је дат у посебном Прилогу у раду.

Истраживање је реализовано у предузећима у Србији, тако што су испитаници (средњи менаџери) попунили упитнике. Анкета је спроведена путем интервјуа са испитаницима. Дистрибуирано је $N(0) = 600$ упитника, од чега је сакупљено 412 попуњених упитника. Од овог броја, одбачена су 32 упитника зато што испитаници који су их попуњавали, нису дали комплетне одговоре. Коначно, за истраживање су коришћени одговори од укупно $N = 380$ средњих менаџера из 102 предузећа. Тако, проценат искоришћених упитника, у односу на укупно подељене, износи 63%.

Резултати истраживања добијени су применом одговарајућих статистичких поступака и метода. Коришћен је софтверски пакет IBM SPSS Statistics. Конкретно, примењене су следеће методе:

- Дескриптивна статистика, за утврђивање стања (просечних оцена) ајтема информационих технологија и димензија посматраних организационих и пословних перформанси.
- Т-тест, за утврђивање статистички значајних разлика између просечних оцена димензија посматраних организационих и пословних перформанси, у случајевима када димензија информационе технологије (ИТ) има ниске и високе вредности.
- Корелациона анализа, за утврђивање међусобних корелација анализираних ајтема информационих технологија, као и корелација између ајтема информационих технологија и посматраних организационих и пословних перформанси.
- Регесиона анализа, за утврђивање предиктивног дејства ајтема информационих технологија (независне варијабле) на посматране организационе и пословне перформансе (зависне варијабле).
- Хијерархијска регесиона анализа, за утврђивање модераторних ефеката Професионалног спекта према лидеру (LMX димензија), Поверења у акције менаџмента (димензија међусобног поверења на послу) и Власничке структуре предузећа на односе ајтема информационих технологија и димензија задовољства комуникацијом, као и димензија организационог учења.

Вредност петог поглавља је у томе што је кандидат на одговарајући начин представио све методолошке аспекте истраживања, при чему су дати: подаци о коришћеним инструментима, подаци о поступку и узорку истраживања, подаци о коришћеним статистичким методама за анализу података. Истраживање је представљено на квалитетан, јасан и прегледан начин. Тиме се стичу услови за даљу презентацију, праћење и разумевање резултата истраживања.

Резултати истраживања и дискусија резултата

Резултати истраживања изложени су у шестом поглављу. Вредност овог поглавља постоји самим тим што оно садржи оригиналне научне резултате докторске дисертације. Прво су изложени резултати дескриптивне статистике: дескриптивна статистика за ајтеме и димензије посматраних упитника, просечне оцене за ајтеме информационих технологија, у зависности од пола СЕО, година СЕО, власничке структуре предузећа, финансијских перформанси предузећа, висине оцена за Професионални респект према лидеру и Поверење у акције менаџмента.

Након тога, извршен је т-тест над просечним оценама посматраних варијабли, за две посматране ситуације (низак ниво ИТ и висок ниво ИТ). Корелациона анализа је обухватила две анализе: прво су израчунате међусобне корелације анализираних ајтема информационих технологија, а затим су израчунате корелације које ајтеми информационих технологија остварују са појединим организационим перформансама.

Дати су резултати регресионе анализе, која је примењена да би се утврдило предиктивно дејство ајтема информационих технологија (независне варијабле) на димензије задовољства послом, димензије задовољства комуникацијом, димензије организационе посвећености, димензије међусобног поверења на послу, димензије организационог учења, димензију финансијских перформанси и димензију професионалног респекта према лидеру (зависне варијабле).

Коначно, дати су резултати испитивања модераторних ефеката. Приликом испитивања модераторних ефеката посматрани су односи ајтема информационих технологија и димензија задовољства комуникацијом, као и димензија организационог учења. За модераторе посматраних односа изабрани су Професионални респект према лидеру (LMX димензија), Поверење у акције менаџмента (димензија међусобног поверења на послу) и Власничка структура предузећа.

Седмо поглавље обухватило је дискусију резултата истраживања, тачније: дискусију резултата дескриптивне статистике, дискусију резултата т-тест-а, дискусију резултата корелационе анализе, дискусију резултата регресионе анализе, као и дискусију резултата испитивања модераторних ефеката посебно за сва три посматрана модератора.

Вредност поглавља које садржи резултате истраживања састоји се у томе што су резултати добијени применом одговарајућих статистичких метода. Представљање резултата истраживања извршено је на технички високом нивоу. Вредност поглавља које се односи на дискусију резултата је у томе што су сви резултати квалитетно, исцрпно, разумљиво и логично коментарисани и појашњени. При томе су изнете компарације резултата са резултатима сличних истраживања у свету.

Завршна разматрања

Завршна разматрања ове дисертације, представљена су у осмом поглављу. Прво је образложена научна и друштвена оправданост истраживања. Научни допринос истраживања се огледа у добијеним резултатима, као и дискусији ових резултата. Јасан практични значај резултата истраживања, као и дате препоруке за лидере и менаџере, дефинишу друштвену оправданост истраживања. Затим је проверена испуњеност циљева истраживања, при чему је констатовано да су испуњени сви циљеви истраживања.

Даље, извршена је провера постављених посебних хипотеза и провера основне хипотезе. Резултати истраживања су у потпуности потврдили четири посебне хипотезе истраживања, две посебне хипотезе су делимично потврђене, док једна посебна хипотеза није потврђена. Код две посебне хипотезе које су делимично потврђене, као и код једне која није потврђена, заправо је и било теже очекивати да ће бити потврђене у потпуности (ове посебне хипотезе се односе на модераторна дејства три модератора, и ове посебне хипотезе су могле бити дефинисане и као истраживачка питања). Осим тога, ове три посебне хипотезе најмање имају везе са основном хипотезом. Истовремено, прве четири посебне хипотезе у највећој мери специфицирају основну хипотезу. Управо прве четири посебне хипотезе (које су у потпуности потврђене), показују да постоје статистички значајне релације између ајтема информационах технологија и посматраних организационих и пословних перформанси, у предузећима у Србији. На основу тога, може се констатовати да је потврђена главна хипотеза истраживања.

На крају овог поглавља, наведена су ограничења презентованог истраживања и правци будућих истраживања. Посматрано по свим поднасловима овог поглавља, може се рећи да су завршна разматрања детаљна, свеобухватна, прецизна и јасна, те самим тим, представљају вредна научна и практична образложења.

Закључак

У деветом поглављу, кандидат је резимирао резултате истраживања и истакао њихов научно - теоријски значај, као и практични значај за предузећа у Србији. Закључак сумира резултате истраживања и најважнија запажања из дискусије резултата. Закључак је написан јасно и концизно, тако да на одговарајући начин резимира садржај, циљеве, резултате, дискусију, научни и практични значај дисертације.

Литература

Преглед литературе дат је у десетом поглављу и садржи скуп од 201 коришћене референце, које су релевантне у научном смислу и релевантне за област докторске дисертације.

Прилози

Докторска дисертација садржи један прилог. Овај прилог приказује изглед упитника, који је састављен од инструмената истраживања, а коришћен је за сакупљање потребних података путем анкетања средњих менаџера у предузећима у Србији.

VI СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ НА ОСНОВУ РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

Таксативно навести називе радова, где и када су објављени. Прво навести најмање један рад објављен или прихваћен за објављивање у часопису са ISI листе односно са листе министарства надлежног за науку када су у питању друштвено-хуманистичке науке или радове који могу заменити овај услов до 01. јануара 2012. године. У случају радова прихваћених за објављивање, таксативно навести називе радова, где и када ће бити објављени и приложити потврду о томе.

- [1] **Mitić, S.**, Vukonjanski, J., Terek, E., Gligorović, B., Zorić, K. (2016). Organizational culture and organizational commitment: Serbian case, *Journal of Engineering Management and Competitiveness (JEMC)*, Vol. 6, No. 1, pp. 21-27., ISSN: 2334-9638. (M53)
- [2] Sajfert, D., Škrinjarić, Z., **Mitić, S.** Sajfert, Veronika (2016). Influence of ethical leadership on the selection of flowers, VI International Symposium Engineering Management and Competitiveness 2016 (EMC 2016), June 17-18, 2016, Kotor, Montenegro. (M33)
- [3] Strukan, E., Nikolić, M., **Mitić, S.** (2015). The significance of manager's creativity for management, development and effectiveness of human resources. V International Symposium Engineering Management and Competitiveness 2015 (EMC 2015), June 19-20, 2015, Zrenjanin, Serbia. (M33)
- [4] Strukan, E., **Mitić, S.**, Fazlić D. (2015). Research on the significance of leadership skills for managerial decision making process. V International Symposium Engineering Management and Competitiveness 2015 (EMC 2015), June 19-20, 2015, Zrenjanin, Serbia. (M33)
- [5] Duđak, Lj, Savić-Škoprija, T., **Mitić, S.** (2014). Corporate responsibility in creating competitive advantage of a company. 2nd International scientific conference, "Conference on Mechanical Engineering. Technologies and Applications", COMETA2014, East Sarajevo - Jahorina 2014. (M33)
- [6] **Mitić, S.**, Tešić, Z.B. (2009). Implementation of information technologies in improvement of business and production processes in a company. International Scientific – Professional Symposium INFOTEN-JAHORINA, 18. mart - 20. mart, 2009, Republika Srpska, BiH. (M33)
- [7] **Митић, С.**, Дуђак, Љ, Савић-Шикопарија, Т. (2014). Примена информационе технологије као подршка организационом учењу. 12. Међународна научно-стручна конференција, Доба знања, 26. и 27. Септембар 2014, Сремски Карловци, Србија. (M63)
- [8] Бојанић, Р., Ковачевић, И., Николић, Д., **Митић, С.**, Радумило, Б. (2012). Методологија рангирања универзитета у свету и могућност примене у Србији, 1. Трендови развоја ТРЕНД 2012, Нови Сад: Факултет техничких наука, 27. Фебруар - 1. Март, 2012. (M63)

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Сprovedено истраживање је дало следеће резултате:

- Утврђен је постојећи ниво савремености и примене информационих технологија, као и ниво пажње која се поклања информационим технологијама, у предузећима у Србији.
- Утврђено је стање информационих технологија у зависности од неколико критеријума: пол СЕО, године СЕО, власничка структура предузећа, финансијске перформансе, професионални респект према лидеру и поверење у акције менаџмента.
- Утврђено је да су информационе технологије показатељ нивоа посматраних организационих и пословних перформанси.
- Утврђено је да постоји статистички значајан (позитиван) утицај информационих технологија на посматране организационе и пословне перформансе.
- Испитана су и дефинисана модераторна дејства три модератора: Професионални респект према лидеру, Поверење у акције менаџмента и Власничка структура предузећа, на однос ајтема информационих технологија и димензија задовољства комуникацијом и димензија организационог учења.
- Дефинисане су препоруке за лидере и менаџере у вези са тим како унапредити перформансе предузећа, посматрано из перспективе информационих технологија и њихове примене.

Уопштено посматрано, утврђен је ниво савремености и примене информационих технологија, у предузећима у Србији. Такође, утврђено је стање информационих технологија у зависности од неколико критеријума: пол СЕО, године СЕО, власничка структура предузећа, финансијске перформансе, професионални респект према лидеру и поверење у акције менаџмента.

Поред тога, истражене су бројне и комплексне релације између ајтема информационих технологија и посматраних организационих и пословних перформанси (димензије задовољства послом, димензије задовољства комуникацијом, димензије организационе посвећености, димензије међусобног поверења на послу, димензије организационог учења, димензија финансијских перформанси и димензија професионалног респекта према лидеру). Потврђено је да су информационе технологије показатељ нивоа посматраних организационих и пословних перформанси, а утврђене су и корелације између ајтема информационих технологија и посматраних перформанси, које су статистички значајне, снажне и позитивне. Утисак је да се овим релацијама у Србији, до сада није придавала посебна пажња и да нису вршена слична истраживања. Све то додатно појачава научну оправданост истраживања. У ширем смислу, посебан научни значај истраживања, остварен је увођењем у анализу три модератора (Професионални респект према лидеру, Поверење у акције менаџмента и Власничка структура предузећа), који да сада нису коришћени као модератори релација посматраних у овом раду.

Резултати истраживања имају изражен практични значај. Пре свега, лидери и менаџери у предузећима у Србији, могу да сагледају стање ајтема информационих технологија у свом предузећу и да то стање упореде са просечним стањем (одређено у овом раду). На основу тога, лако је уочити сопствене снаге и слабости, а самим тим и правце даљих акција топ менаџмента, када су у питању информационе технологије у предузећу.

Препоруке за лидере и менаџере, у предузећима у Србији, могу се сумирати на следећи начин:

- Лидери и менаџери морају бити свесни значаја информационих технологија и њихове улоге у унапређењу организационих и пословних перформанси предузећа.
- Лидери и менаџери морају бити свесни значаја сопствене улоге у унапређењу информационих технологија у предузећу.
- Неопходно је континуирано и системски улагати у куповину и одржавање савремених информационих технологија.
- Веома је значајно да лидери и менаџери пронађу начине да мотивишу запослене за рад са савременим информационим технологијама.
- Коначно, лидери и менаџери треба континуирано и систематски да унапређују своја професионална знања, као и квалитет свог стратегијског деловања.

Јасан практични значај резултата истраживања, као и дате препоруке за лидере и менаџере, дефинишу друштвену оправданост истраживања. Испуњавање датих препорука за менаџере, чини значајан корак ка унапређењу бројних организационих и пословних перформанси у предузећима.

Истраживање повећава свесност истраживача, лидера и менаџера о улози и значају информационих технологија за пословне резултате предузећа у Србији. Резултати истраживања могу бити од велике помоћи менаџерима у покретању одговарајућих акција у циљу подизања нивоа организационих и пословних перформанси у сопственом предузећу. На овај начин, обезбеђује се дугорочни опстанак предузећа, а захваљујући томе, долази до повећања задовољства запослених, уз осећај дугорочне сигурности. У овом се огледа друштвени значај и оправданост истраживања.

Просечне оцене за ајтеме информационих технологија су нешто изнад просека, што указује на добро стање информационих технологија у предузећима у Србији. Перспектива је такође добра, с обзиром да највишу просечну оцену има ајтем Значај који топ менаџмент придаје савременим ИТ. Ако топ менаџмент придаје потребан значај информационим технологијама, онда је реално очекивати да ће ниво посматраних ајтема информационих технологија бити у порасту.

Ајтеми информационих технологија имају веће просечне вредности у следећим случајевима: СЕО је жена, СЕО је млађа особа (до 45 година старости), предузеће је приватно и предузеће поседује високе финансијске перформансе. Уколико су код неког предузећа испуњена два или више ових услова, може се очекивати да је ниво ајтема информационих технологија у том предузећу веома висок. Исто тако, са порастом Професионалног респекта према лидеру (LMX димензија) и Поверења у акције менаџмента (димензија међусобног поверења на послу), расту и вредности оцена ајтема информационих технологија и димензије информационих технологија. Лидери који су високо

стручни и лидери који стратешки добро воде предузеће, креирају услове за виши ниво информационих технологија. Висина оцене димензије информационе технологије јесте показатељ нивоа организационих и пословних перформанси у предузећу.

Све корелације између ајтема информационих технологија и посматраних организационих и пословних перформанси (димензије задовољства послом, димензије задовољства комуникацијом, димензије организационе посвећености, димензије међусобног поверења на послу, димензије организационог учења, димензија финансијских перформанси и димензија професионалног респекта) су статистички значајне, снажне и позитивне. Информационе технологије имају снажнију везу са перформансама организационог нивоа (на пример, стратегијски аспекти пословања), а слабију везу са перформансама индивидуалног нивоа (на пример, међусобни односи запослених).

Регресиона анализа је указала на високе и статистички значајне вредности коригованог индекса детерминације R^2 . То потврђује постојање предиктивног дејства ајтема информационих технологија, на посматране организационе и пословне перформансе. Од свих независних варијабли, посебно је изражен утицај ајтема Мотивисаност запослених за рад са савременим ИТ. У склопу комплетног утицаја ајтема информационих технологија, Мотивисаност запослених за рад са савременим информационим технологијама, појављује се као најзначајнији предиктор зависних варијабли. Дакле, мотивација запослених посебно долази до изражаја у остваривању квалитетних комуникација у предузећу и формирању вољног момента за стицање нових знања.

Модератор Професионални респект према лидеру има слабо модераторно дејство, и то искључиво у односима ајтема информационих технологија и димензија задовољства комуникацијом. Слично томе, модератор Поверење у акције менаџмента има слабо модераторно дејство, и то претежно у односима ајтема информационих технологија и димензија организационог учења. Код оба модератора је заједничко то што високе вредности ових модератора (како Професионални респект, према лидеру, тако и Поверење у акције менаџмента) доводе до снажнијег утицаја (статистички значајан и позитиван) ајтема информационих технологија на димензије задовољства комуникацијом и димензије организационог учења. Разлика између модератора је у томе што, у суштини, Професионални респект према лидеру има претежно оперативни и интерни карактер, а Поверење у акције менаџмента има изразит стратегијски карактер. Због тога висок Професионални респект према лидеру доводи до већег утицаја ајтема информационих технологија на димензије задовољства комуникацијом, а високо Поверење у акције менаџмента доводи до већег утицаја ајтема информационих технологија на димензије организационог учења. Другим речима, дејства посматраних модератора указују на то да добри стручни аспекти рада лидера доводе до снажнијег утицаја информационих технологија на перформансе индивидуалног нивоа (на пример, задовољство комуникацијом), а да добри стратегијски аспекти рада лидера доводе до снажнијег утицаја информационих технологија на перформансе организационог нивоа (на пример, организационо учење). Власничка структура предузећа није модератор посматраних односа.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Експлицитно навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.

Рад је веома добро структуриран, а материја је изложена на систематичан и јасан начин. У раду је коришћена адекватна и прецизна терминологија, што указује на добро познавање обрађене материје. Методолошки концепт, који садржи: проблем и предмет истраживања, циљеве истраживања, хипотезе, план рада и метод и узорак истраживања, представљен је квалитетно, прецизно и јасно. Опис истраживања, избор инструмената, приказ и тумачење резултата дати су систематично, прегледно и на технички високом нивоу. У тексту је на јасан начин приказан поступак емпиријског истраживања уз транспарентан приказ свих процедуралних корака и детаља о употребљеним варијаблама и статистичким методима и техникама. Резултати истраживања су јасни, прегледно приказани и исправно протумачени, уз примену признатих научних метода. Извршена је одговарајућа компаративна анализа са резултатима постојећих истраживања, при чему су дата јасна тумачења и образложења. Кандидат је јасно показао како се добијени резултати уклапају и како допуњују литературу која је коришћена за израду дисертације. Услед свега тога, не постоји сумња у

научни и стручни допринос посматране дисертације. Научни допринос добијених резултата у овој докторској дисертацији је јасно и прецизно дефинисан. Завршна разматрања су објективна, сажета, али истовремено и свеобухватна.   Комисија позитивно оцењује начин на који је кандидат приказао и тумачио резултате истраживања.
IX КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ: Експлицитно навести да ли дисертација јесте или није написана у складу са наведеним образложењем, као и да ли она садржи или не садржи све битне елементе. Дати јасне, прецизне и концизне одговоре на 3. и 4. питање:
1. Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме   Дисертација је написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме.
2. Да ли дисертација садржи све битне елементе   Комисија је, на основу прегледа докторске дисертације, установила да су у њој садржани сви потребни елементи и сматра да је она успешно урађена.
3. По чему је дисертација оригиналан допринос науци   Оригинални научни допринос ове дисертације се огледа у следећем: ▪ Утврђено је да постоји статистички значајна разлика просечних оцена посматраних варијабли, за високе и ниске вредности димензије информационе технологије. При томе, висок ниво димензије информационе технологије, показатељ је високог нивоа свих посматраних организационих и пословних перформанси (димензије задовољства послом, димензије задовољства комуникацијом, димензије организационе посвећености, димензије међусобног поверења на послу, димензије организационог учења, димензија финансијских перформанси и димензија професионалног респекта према лидеру). ▪ Показано је да су све корелације између ајтема информационих технологија и посматраних организационих и пословних перформанси (димензије задовољства послом, димензије задовољства комуникацијом, димензије организационе посвећености, димензије међусобног поверења на послу, димензије организационог учења, димензија финансијских перформанси и димензија професионалног респекта према лидеру) статистички значајне, снажне и позитивне. ▪ Потврђено је предиктивно дејство ајтема информационих технологија (независне варијабле), на посматране организационе и пословне перформансе (зависне варијабле). ▪ Утврђено је да посматране контролне варијабле (пол CEO, године старости CEO, власничка структура предузећа, висина финансијских перформанси, професионални респект према лидеру и поверење у акције менаџмента), највећим делом имају значајан утицај на ајтеме информационих технологија и димензију информационе технологије. ▪ Утврђена су модераторна дејства три модератора: Професионални респект према лидеру, Поверење у акције менаџмента и Власничка структура предузећа, на однос ајтема информационих технологија и димензија задовољства комуникацијом и димензија организационог учења. Комисија сматра да постављена методологија истраживања, добијени резултати и изнете дискусије резултата заједно чине јединствену целину и представљају оригинални научни допринос ове докторске дисертације. Исто тако, комисија сматра да методологија истраживања и резултати ове дисертације треба да постану полазна основа, саставни део и компаративни репер будућих истраживања у овој области.
4. Недостаци дисертације и њихов утицај на резултат истраживања   Комисија сматра да дисертација презентује комплетно истраживање које је кандидат мр Синеши Митић реализовао и да дисертација нема недостатака.

X ПРЕДЛОГ:
На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже:
да се докторска дисертација под насловом “Утицај информационих технологија на организационе перформансе предузећа у Србији” прихвати, а кандидату мр Синиши Митићу одобри јавна одбрана ове дисертације.

НАВЕСТИ ИМЕ И ЗВАЊЕ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ
ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

У Зрењанину, 05.07.2016.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ:

1. **Проф. др Дејан Ђорђевић**, редовни професор, ужа научна област: Менаџмент, Технички факултет “Михајло Пупин”, Зрењанин - Председник комисије

2. **Проф. др Илија Ћосић**, професор емеритус, ужа научна област: Производни системи, организација и менаџмент, Факултет техничких наука, Нови Сад - Члан комисије

3. **Проф. др Мирко Савић**, редовни професор, ужа научна област: Квантитативне методе у економији, Економски факултет, Суботица - Члан комисије

4. **Проф. др Биљана Радуловић**, редовни професор, ужа научна област: Информационе технологије, Технички факултет “Михајло Пупин”, Зрењанин - Члан комисије

5. **Проф. др Драган Ћоћкало**, ванредни професор, ужа научна област: Менаџмент, Технички факултет “Михајло Пупин”, Зрењанин - Члан комисије

6. **Проф. др Милан Николић**, редовни професор, ужа научна област: Менаџмент, Технички факултет “Михајло Пупин”, Зрењанин - Ментор

НАПОМЕНА: Члан комисије који не жели да потпише извештај јер се не слаже са мишљењем већине чланова комисије, дужан је да унесе у извештај образложење односно разлоге због којих не жели да потпише извештај.